

DOI: 10.31866/2410-1311.36.2020.221074

УДК 347.471.6:379.8-042.3-059.1

КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВИЙ ЦЕНТР ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ЗАКЛАД ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ

Шмаюн Ольга Юріївна

Аспірантка,

ORCID: 0000-0002-1863-3581, e-mail: olinka.fedorenko@gmail.com,

Київський національний університет культури і мистецтва,

вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

Для цитування:

Шмаюн, О.Ю. (2020). Культурно-дозвіллевий центр як інноваційний заклад особистісного розвитку. *Питання культурології*, (36), 260-268. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.36.2020.221074>.

Анотація

Мета статті – виявлення особливостей діяльності культурно-дозвіллевих центрів як інноваційних закладів у системі глобалізованого суспільства. Структурами, які визначають динаміку розвитку суспільства та культурного простору в організації дозвілля є культурно-дозвіллеві центри. Від дозвіллевої діяльності залежить фізичний, соціальний, духовний розвиток особистості, тому актуальним вважаємо визначення та прогнозування культурних запитів населення, що, своєю чергою, підвищує темпи розвитку індустрії дозвілля. Методологія дослідження полягає в застосуванні емпіричних методів дослідження, з допомогою яких розкрито та проаналізовано дозвіллеву діяльність в українському соціумі. Наукова новизна. Вперше досліджено організацію культурно-дозвіллевих закладів для особистісного розвитку людини. Висновки. Дозвіллева діяльність стимулює розвиток творчої індивідуальності, створює умови для виявлення та задоволення свободи вибору дозвіллевих потреб та інтересів. Доведено, що для збереження культурної ідентичності варто розширити перелік послуг в культурно-дозвіллевій сфері, адже саме в ній найбільше проявляються народні звичаї, свята, фольклор, традиції, обряди. І якщо враховувати побажання відвідувачів, то можна досягти високого інтелектуального рівня, покращити психологічний, моральний, фізичний стан людини. Наголошено, що ефективно використання вільного часу сприяє формуванню всебічно розвинених, соціально активних та ініціативних особистостей, а також є способом зближення інтересів різних соціальних груп і народів. Вказано на методи та засоби, що допомагають залучити аудиторію у процес діяльності в умовах дозвілля (гра, театралізація, змагання, метод рівноправного духовного контакту, критика, імітація); на необхідність мотивації та різноманітності. Остання

залежить від морального та культурного рівня особи і може бути соціально корисною, нейтральною чи асоціальною.

■ **Ключові слова:** дозвілля; культурно-дозвіллевий центр; дозвіллева діяльність; молодь; особистісний розвиток

■ Вступ

В сучасному українському суспільстві модернізація культурної сфери розгортається на тлі глибоких політичних і соціально-економічних перетворень, адже дозвілля активно реагує на такі зміни і «є певною характеристикою її життєздатності, відображенням потенціалу суспільного розвитку» (Цимбалюк, 1997). Вільний час став тим простором, від якого залежить фізичний, соціальний, духовний розвиток особистості. Саме такими важливими структурами, чия діяльність визначається динамікою розвитку суспільства та культурного простору в організації дозвілля і які, у першу чергу, орієнтуються на молодь, є культурно-дозвіллеві центри. Вони, надаючи послуги розважального характеру, привносять зміни у розвиток та становлення сучасного громадянина як обізнаного та інтелектуально розвиненого представника соціуму.

Таким чином, дозвіллева діяльність сприймається як процес культуротворення, що має стимулювати розвиток творчої індивідуальності, передбачає різноманітність культурно-дозвіллевих та рекреаційних заходів, створює умови для виявлення та задоволення свободи вибору дозвіллевих потреб та інтересів. Найбільш популярними формами їх діяльності є танцювальні ігри, ток-шоу, музика, квест-кімнати тощо. Однак центри дозвілля не завжди відштовхуються від інтересів людей, оскільки керівників даних закладів більше цікавить прибуток від наданих послуг. Тож, на сьогодні, *актуальним* стає визначення культурних запитів, передбачення їх змін та миттєва реакція з пропозицією населенню нових видів занять. Саме тому, культурно-дозвіллеві центри повинні стати носіями цілісного культурно-дозвіллевого середовища і завдяки врахуванню та прогнозуванню потреб населення індустрія дозвілля здатна набрати надзвичайно високих темпів розвитку.

Науковому аналізу теорії та практики культурно-дозвільної діяльності присвячена велика кількість досліджень у вітчизняній та закордонній філософії, соціології, психології, педагогіці. Зокрема, соціально-філософські проблеми у сфері дозвілля молоді знайшли своє відображення в дослідженнях І. Бєлецької (2012). Соціологію дозвілля та соціально-педагогічні проблеми удосконалення культурно-дозвіллевої діяльності вивчала Н. Цимбалюк, яка наголошує, що дозвілля – це не лише сфера вільного часу, а й можливість вибору дозвіллевих послуг, що сприяє саморозвитку, самореалізації, самоосвіті, всебічному розвитку особистості, відпочинку від роботи, відновленню духовних та фізичних сил (Цимбалюк, 2001). Суттєву увагу культурно-дозвіллевим практикам не лише в Україні, а й за кордоном приділили І. Петрова (2005) та Ю. Стрельцов (2000). Значне місце серед досліджень сучасної дозвіллевої діяльності посідають розробки з педагогіки дозвілля. Зокрема, перспективам запровадження засад полікультурності в системі середньої та вищої освіти, умовам освоєння фольклору

у групових формах дозвільної діяльності, психолого-педагогічній діагностиці присвячені доробки А. Воловик (1999), А. Жаркова (1989), В. Кірсанова (2002), Л. Шемет (1995) та ін. Зазначені дослідження мають важливе значення для удосконалення теорії та методики культурно-дозвільної діяльності.

Водночас проблеми збереження культурної ідентичності у діяльності культурно-дозвільних центрів залишаються недостатньо дослідженими у вітчизняній історіографії і потребують подальшого вивчення.

■ **Мета статті**

Метою статті є виявлення особливостей діяльності культурно-дозвільних центрів як інноваційних закладів у системі глобалізованого суспільства. Методологія дослідження полягає в застосуванні емпіричних методів, зокрема спостереження за розвитком культурно-дозвільної сфери в межах України, що дозволило розкрити та проаналізувати дозвільну діяльність в українському соціумі. Наукова новизна визначається дослідженням організації культурно-дозвільних закладів для особистісного розвитку людини. Розглянуто методи та засоби залучення аудиторії у процес діяльності у умовах дозвілля.

■ **Виклад матеріалу дослідження**

Одним із засобів зближення інтересів як різних соціальних груп, так і народів сучасного суспільства є дозвілля. Зважаючи на важливість дозвілля для розвитку особистості, провідні країни світу ще у ХХ столітті проголосили «цивілізацію дозвілля», та визначили пріоритети розвитку дозвільної сфери. Це означало розширення спектра закладів, які долучені до дозвільної сфери та поглиблення змісту дозвілля, що зумовлює його ефективність для процесу формування соціальної активності соціальних суб'єктів (Петрова, 2011). Тому, у переважній більшості країн Європи дозвільна діяльність почала розвиватися через асоціації добровільного характеру, що забезпечувало демократизм та певну автономію від офіційних владних структур. Дозвільні центри розглядаються як осередки розвитку особистості та соціальної культури, формування громадянської позиції, розкриття духовного потенціалу молоді, відображення та збереження національних традицій, культурної спадщини народу.

В Україні також спостерігаються зміни в культурно-дозвільній діяльності. Однак, вони мають суперечливий характер – з одного боку, відбувається різке скорочення культурно-дозвільної мережі (бібліотек, музеїв, клубів, будинків культури, центрів народної творчості), зміна інтенсивності культурно-дозвільних практик у бік пасивного споживацтва, з іншого – з'являються інноваційні центри дозвілля, нові форми та методи дозвільної діяльності, розвивається віртуальне дозвілля, яке стає більш актуальним серед молоді. Тож, виникає необхідність узагальнення інноваційних постановок щодо вільного часу, пересомислення його соціальної цінності з загальнолюдських позицій.

Вільний час може виражатись через поняття «дозвілля», «дозвільна діяльність», але жодним чином не з терміном «відпочинок». Оскільки, «відпочинок» – це той час, який ми присвячуємо відновленню сил, а поняття «дозвілля» означає час, коли ми вже відпочили і не зайняті роботою. Дозвілля є лише частиною

вільного часу суспільства, групи, яка його використовує, для збагачення та відновлення своїх сил після фізичних та психологічних затрат. Очевидно, що будь-який вид вільної діяльності несе в собі як функцію відновлення сил, так і функцію розвитку знань і здібностей людини. Залежно від того, яка з цих функцій стає домінуючою – розвиває людину або відновлює її сили (Стрельцов, 2000). Але вільний час кожна людина проводить по-різному. Вона на свій розсуд, самостійно вибирає дозвіллі заняття, розваги відповідно до своїх інтересів.

Так, за Л. Шемет (1995), вільний час надає людині демократичних свобод вибору активного чи пасивного дозвіллевого заняття, а тому, час, витрачений на якісне, змістовне дозвілля не регламентується. Широкий вибір форм та видів дозвіллевої діяльності дає можливість:

- виявляти творчий потенціал людини та пізнати для себе щось нове;
- розвивати комунікативні навички та культуру особистості;
- сприяти розвитку творчих здібностей, самостійності, ініціативності, організованості;
- впливати на духовний розвиток особистості та відновлення фізичних сил людини (рекреація);
- пізнавати, передавати та накопичувати досвід суспільства, його цінності (включає соціальні знання та норми поведінки).

Варто також наголосити, що нині у сфері дозвілля поняття «культура» та «дозвілля» певним чином мають подібність, хоча й не тотожність, як і поняття «культура» та «відпочинок». Розрізняють також культурні та некультурні варіанти дозвілля. Дозвіллева діяльність дає можливість сучасній людині розвивати багато сторін своєї особистості, навіть власний талант. Для цього необхідно підходити до дозвілля з позицій власного життєвого досвіду та покликання, всебічно розвиваючи особисті здібності (Воловик, А. Ф. & Воловик, А. В., с. 56).

Раніше серед найважливіших елементів організації дозвілля був клуб. Хоча офіційна модель культурних потреб середньостатистичного відвідувача клубу не відповідала реальності, все ж ці заклади відігравали свою позитивну культурницьку місію, особливо в сільській місцевості (Кравченко, 2004). На сучасному етапі у сфері дозвілля спостерігається тенденція до проведення вільного часу молоддю в культурно-дозвіллевих центрах. Основним завданням яких є максимальне втілення в життя розвиваючих програм на основі принципів простоти організації, масовості та активності. Тому, актуальними стають такі культурно-дозвіллі центри, де людина може себе відчути вільно та відпочити від буденної тривоги. Одним із ефективних шляхів розв'язання цього питання є організація роботи по формуванню дозвіллевої культури через молодіжні центри як неординарний спосіб реалізації індивідуально творчої активності й становлення людини – суб'єкта соціальної життєдіяльності. Культурно-розважальні центри покликані розвивати та урізноманітнювати культурне життя кожного мешканця певної місцевості, сприяти залученню максимальної кількості відвідувачів, вдосконалювати культурно-дозвіллеву сферу усього населення.

Культурно-дозвіллевий центр як соціальний інститут має ряд завдань: розширення та формування соціальної активності особистості та розвитку її творчого потенціалу, збагачення новітніх форм дозвілля і відпочинку, створення

умов задля повної самореалізації у сфері дозвілля тощо. Розв'язання поставлених задач допоможе максимально забезпечити подолання проблем у сфері дозвілля.

Розглядаючи сферу організації діяльності культурно-дозвіллевих центрів на сучасному етапі В. Бочелюк (2006) передбачає створення таких осередків, де будь-яка особа могла б почуватися вільно та позбутися буденного психологічного навантаження. Саме тому, для організації дозвіллевої діяльності слід чітко враховувати *функції* (комунікативну, соціальну, ціннісно-орієнтаційну, творчу, виховну), *завдання* (збагачення та розвиток соціальної активності і творчого потенціалу особистості, організація новітніх форм дозвілля і відпочинку, створення умов задля повної самореалізації у сфері дозвілля, максимальне втілення в життя розвиваючих дозвіллевих програм) та *принципи* (простоти організації, масовості, активності). Дозвілля містить у собі значні потенційні можливості для самоосвіти та творчої реалізації, залучення до важливих соціокультурних процесів, рекреації та розваг – відновлення фізичних сил, творчого потенціалу, зняття напруги в результаті зміни діяльності; соціалізації та самоактуалізації, залучення до суспільних процесів, втілення індивідуальних інтересів, засвоєння соціальних норм та правил культури, внутрішньої та зовнішньої свободи (Олійник, 2017).

Однак, дозвілля неможливе без усвідомлення особою власних потреб. Сфера культурно-дозвіллевої діяльності об'єднує різні види життєдіяльності, адже людина не обмежена у виборі зовнішніми чинниками, навпаки, все залежить від самої особи, її бажань та уподобань. «При виборі будь-якого виду заняття, людина спирається на свої індивідуальні характеристики та очікування від певної діяльності» (Воловик, А. Ф. & Воловик, А. В., 1999, с. 121). Також, при виборі форми чи виду дозвілля людина має перед собою поставити мету та завдання. Це може бути: здобуття нових знань та навичок, вироблення норм практичної поведінки, засвоєння етнокультурних цінностей, освоєння нової сфери суспільної діяльності. Змістовне наповнення дозвілля відбиває сутність, взаємозв'язок й розподіл основних його складових: самоосвіти та аматорських занять.

Однак, з огляду на соціально-економічні труднощі суспільства, значну кількість безробітних, відсутність належної кількості культурних установ та недостатню увагу до організації дозвілля молоді з боку місцевих органів влади та культурно-дозвіллевих закладів, відбувається розвиток позаінституційних форм молодіжного дозвілля (Белецька, 2012). Тому сучасні умови розвитку суспільства потребують розширення функцій дозвілля: соціально-педагогічної, комунікативної, пізнавальної, ціннісно-орієнтаційної та рекреаційної, задля створення компетентнісно правильно сформованого центру культурно-дозвіллевої діяльності.

Вважаємо, що соціально-педагогічна функція є вагомю, проявляється в особливостях інфраструктури дозвіллевої сфери, її змісті та рівні дозвіллевих уподобань соціальних суб'єктів (Кірсанов, 2002, с. 125). Вона розкриватиме культуротворчий та людинотворчий аспекти культурно-дозвіллевої сфери, оскільки під час її впровадження в життя, засвоюватимуться та вдосконалюватимуться соціальні цінності, зміцнюватиметься соціальне існування, відбувати-

меться спрямування соціальних суб'єктів на соціальну самоактивізацію, консолідацію, соціально-творчу діяльність.

Висновки

Процес інтеграції України у європейську й світову спільноти потребує всебічно розвинених, соціально активних та ініціативних особистостей, формування яких неможливе без ефективного використання ними свого вільного часу, що є також способом зближення інтересів різних соціальних груп і народів. Саме тому культурним центрам необхідно створювати такий вибір різновидів дозвілля, де можна не лише розважитися, але й збагачувати кругозір особистості. Тим більше, що дозвіллева діяльність залишається актуальною для усіх верств населення, оскільки приносить людині задоволення та відпочинок від повсякденних проблем.

Наголосимо, що існує багато методів та засобів, які допомагають залучити аудиторію у процес діяльності в умовах дозвілля, серед яких головними вважають: гру, театралізацію, змагання, метод рівноправного духовного контакту, критику, імітацію. Однак, для розвитку людині необхідно мати мотивацію та різноманітність. Остання залежить від морального та культурного рівня особи і може бути: соціально корисною, нейтральною чи асоціальною.

Доведено, що для збереження культурної ідентичності варто збільшувати послуги в культурно-дозвіллевій сфері, адже саме в ній найбільше проявляються народні звичаї, свята, фольклор, традиції, обряди. І якщо враховувати побажання відвідувачів, то можна досягти високого інтелектуального рівня, покращити психологічний, моральний, фізичний стан людини.

Список використаних джерел

- Олійник, Г. (2017). Теоретичні основи формування культурно-дозвіллевої діяльності студентської молоді. *Social Work and Education*, 3(2), 136–145.
- Белоконь, В. И. (2004). *Культурно-досуговая деятельность*. Мелитопольское училище культуры. <https://cutt.ly/BhW3war>.
- Белецька, І. В. (2012). Особливості молодіжного дозвілля на сучасному етапі. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки*, 22(8), 220–229.
- Бочелюк, В. Й., & Бочелюк, В. В. (2006). *Дозвіллєзнавство*. Центр навчальної літератури.
- Воловик, А. Ф., & Воловик, А. В. (1999). *Педагогіка дозвілля*. Харківська державна академія культури.
- Гриценко, О. (Ред.). (2011). *Багатокультурність і освіта. Перспективи запровадження засад полікультурності в системі середньої освіти України*. Український центр культурних досліджень.
- Жарков, А. Д., & Николаева, Т. Н. (1989). *Организация культпросвет работы*. Просвещение.
- Киселева, Т. Г., & Красильников, Ю. Д. (2005). *Основы социально-культурной деятельности*. Профиздат.
- Кірсанов, В. В. (2002). *Психолого-педагогічна діагностика*. Альтерпрес.
- Кравченко, О. В. (2004). *Креативний потенціал рекреативної діяльності*. Все о туризме. http://tourlib.net/statti_ukr/kravchenko17.htm.

- Петрова, І. В. (2005). *Дозвілля в зарубіжних країнах*. Кондор.
- Петрова, І. В. (2011). Культурно-дозвіллеві практики населення сучасної України: тенденції та пріоритети. *Культура і сучасність*, 1, 108–112.
- Стрельцов, Ю. А. (2000). Свободное время. *Клуб*, 1, 29–35.
- Цимбалюк, Н. М. (2001). *Соціологія дозвілля*. Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв.
- Цимбалюк, Н. М. (1997). *Соціально-педагогічні проблеми удосконалення культурно-дозвіллевої діяльності в закладах культури України: теорія, методологія, практика*. Київський державний інститут культури.
- Шемет, Л. В. (1995). *Педагогічні умови освоєння фольклору дітьми у групових формах дозвільної діяльності* [Автореферат кандидата педагогічних наук, Київський державний інститут культури].

References

- Belokon', V. I. (2004). *Kul'turno-dosugovaya deyatel'nost'* [Cultural and leisure activities]. Melitopol'skoe uchilishche kul'tury. <https://cutt.ly/BhW3war> [in Ukrainian].
- Bieletska, I. V. (2012). Osoblyvosti molodizhnogo dozvillia na suchasnomu etapi [Features of youth leisure at the present stage]. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University. Pedagogical Sciences*, 22(8), 220–229 [in Ukrainian].
- Bocheliuk, V. Y., & Bocheliuk, V. V. (2006). *Dozvillieznavstvo* [Leisure studies]. Tsentr navchalnoi literatury [in Ukrainian].
- Hrytsenko, O. (Ed.). (2011). *Bahatokulturnist i osvita. Perspektyvy zaprovadzhennia zasad polikulturnosti v systemi serednoi osvity Ukrainy* [Multiculturalism and education. Prospects for the introduction of the principles of multiculturalism in the system of secondary education in Ukraine]. Ukrainian Center for Cultural Research [in Ukrainian].
- Kirsanov, V. V. (2002). *Psykhologo-pedahohichna diahnozyka* [Psychological and pedagogical diagnosis]. Alterpres [in Ukrainian].
- Kiseleva, T. G., & Krasil'nikov, Yu. D. (2005). *Osnovy sotsial'no-kul'turnoi deyatel'nosti* [Fundamentals of social and cultural activities]. Profizdat [in Russian].
- Kravchenko, O. V. (2004). *Kreatyvnyi potentsial rekreatyvnoi diialnosti* [Fundamentals of social and cultural activities]. Vse o turyzme. http://tourlib.net/statti_ukr/kravchenko17.htm [in Ukrainian].
- Oliinyk, H. (2017). Teoretychni osnovy formuvannia kulturno-dozvillievoi diialnosti studentskoi molodi [Theoretical principles of the formation of cultural and recreational activity of students]. *Social Work and Education*, 3(2), 136–145 [in Ukrainian].
- Petrova, I. V. (2005). *Dozvillia v zarubizhnykh krainakh* [Leisure in foreign countries]. Kondor [in Ukrainian].
- Petrova, I. V. (2011). Kulturno-dozvillievi praktyky naselennia suchasnoi Ukrainy: tendentsii ta priorytety [Cultural and leisure practices of the population of modern Ukraine: trends and priorities]. *Culture and Contemporaneity*, 1, 108–112 [in Ukrainian].
- Shemet, L. V. (1995). *Pedahohichni umovy osvoiennia folkloru ditmy u hrupovykh formakh dozvilnoi diialnosti* [Pedagogical conditions for the development of folklore by children in group forms of leisure activities] [Abstract of PhD Dissertation, Kyivskiy derzhavnyi instytut kultury] [in Ukrainian].
- Streltsov, Yu. A. (2000). Svobodnoe vremya [Free time]. *Klub*, 1, 29–35 [in Russian].

- Tsybaliuk, N. M. (1997). *Sotsialno-pedahohichni problemy udoskonalennia kulturno-dozvillievoi diialnosti v zakladakh kultury Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka [Socio-pedagogical problems of improving cultural and leisure activities in cultural institutions of Ukraine: theory, methodology, practice]*. Kyivskyi derzhavnyi instytut kultury [in Ukrainian].
- Tsybaliuk, N. M. (2001). *Sotsiologiia dozvillia [Sociology of leisure]*. Derzhavna akademiia kerivnykh kadrov kultury i mystetstv [in Ukrainian].
- Volovyk, A. F., & Volovyk, A. V. (1999). *Pedahohika dozvillia [Pedagogy of leisure]*. Kharkiv State Academy of Culture [in Ukrainian].
- Zharkov, A. D., & Nikolaeva, T. N. (1989). *Organizatsiia kul'tprosvet raboty [Organization of cultural work]*. Prosveshchenie [in Russian].

CULTURAL AND LEISURE CENTRE AS INNOVATIVE INSTITUTION OF PERSONAL DEVELOPMENT

Olha Shmaiun

PhD student,

ORCID: 0000-0002-1863-3581, e-mail: olinka.fedorenko@gmail.com,

Kyiv National University of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to identify the peculiarities of the activities of cultural and leisure centres as innovative institutions in the system of a globalised society. The structures that determine the dynamics of social and cultural space advancement in the organisation of leisure are cultural and leisure centres. The physical, social, and intellectual growth and development of the individual depend on leisure activities, so we consider it relevant to determine and predict the cultural needs of the public, which, in turn, raises the rates of the leisure industry development. The research methodology applies empirical research methods, with the help of which we have described and analysed leisure activities within Ukrainian society. Scientific novelty. For the first time, there is a study of the organisation of cultural and leisure institutions for personal development. Conclusions. Leisure activities stimulate the growth of creative manner; lay the groundwork for identifying and satisfying the freedom to choose leisure needs and interests. It is proved that to preserve cultural identity, it is necessary to expand the list of services in the cultural and leisure field because it provides folk customs, holidays, folklore, traditions, and rituals above all things. And if you take into account the wishes of visitors, you can achieve a high intellectual level; improve the psychological, moral fibre, and physical condition of a person. It is noted that the effective use of leisure time promotes all-round, community-minded and proactive individuals, and is also a way to bring the interests of various social groups and peoples together. The article indicates the methods and means that help to involve the audience in the process of activity in leisure conditions (game, theatre, competitions, the method of equal spiritual contact, criticism, imitation); the need for motivation and diversity. The latter depends on the

ethic level and cultural intelligence of the person, and can have social value, be neutral or antisocial.

- **Keywords:** leisure; cultural and leisure centre; leisure activities; youth; personal development

▪ КУЛЬТУРНО-ДОСУГОВЫЙ ЦЕНТР КАК ИННОВАЦИОННОЕ ЗАВЕДЕНИЕ ЛИЧНОСТНОГО РАЗВИТИЯ

▪ Шмаюн Ольга Юрьевна

▪ Аспирантка,

ORCID: 0000-0002-1863-3581, e-mail: olinka.fedorenko@gmail.com,

Киевский национальный университет культуры и искусств,

Киев, Украина

▪ Аннотация

Цель статьи – выявление особенностей деятельности культурно-досуговых центров как инновационных учреждений в системе глобализирующегося общества. Структурами, которые определяют динамику развития общества и культурного пространства в организации досуга являются культурно-досуговые центры. От досуговой деятельности зависит физическое, социальное и духовное развитие личности, поэтому актуальным считаем определение и прогнозирование культурных запросов населения, что, в свою очередь, повышает темпы развития индустрии досуга. Методология исследования заключается в применении эмпирических методов исследования, что позволило раскрыть и проанализировать досуговую деятельность в украинском социуме. Научная новизна. Впервые исследована организация культурно-досуговых учреждений для личностного развития человека. Выводы. Досуговая деятельность стимулирует развитие творческой индивидуальности, создает условия для выявления и удовлетворения свободы выбора досуговых потребностей и интересов. Доказано, что для сохранения культурной идентичности следует расширить перечень услуг в культурно-досуговой сфере, ведь именно в ней больше всего проявляются народные обычаи, праздники, фольклор, традиции, обряды. И если учитывать пожелания посетителей, то можно достичь высокого интеллектуального уровня, улучшить психологическое, моральное и физическое состояние человека. Отмечено, что эффективное использование свободного времени способствует формированию всесторонне развитых, социально активных и инициативных личностей, а также является способом сближения интересов различных социальных групп и народов. Указано на методы и приемы, помогающие привлечь аудиторию в процесс деятельности в условиях досуга (игра, театрализация, соревнования, метод равноправного духовного контакта, критика, имитация); на необходимость мотивации и разнообразия. Последнее зависит от нравственного и культурного уровня личности и может быть социально полезным, нейтральным или асоциальным.

- **Ключевые слова:** досуг; культурно-досуговой центр; досуговая деятельность; молодежь; личностное развитие